

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

MEI
2023
3

SAMENKERK

8 Kerk en
slavernij

12 Urbanuskerk
Bovenkerk

28 50^e 40MM

uitgave van het bisdom Haarlem-Amsterdam

MEI
2023
3

SAMENKERK

Mee met de
lezersreis
naar de Veertien
Noodhelpers?
Zie pagina 31.

Foto voorzijde:

Eucharistie in fruitkrans (schilderij van
Jan Davidz. de Heem uit 1655/1660).
Kunsthistorisch Museum Wenen

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom
Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar.
Nummer 3 – jaargang 48
De volgende uitgave verschijnt op 6 juli 2023.

Redactie

Eric van Teijlingen (hoofd- en eindredactie), Carolien
Hoogenboom, Petra Vermeer (redactiesecretariaat).

Medewerkers

Mariska Adrichem, Anneke van Assema, Ada Bakker,
Eric van den Berg, Anneke Donkers, Leo Fijen,
Ingrid Henkemans, Piet Hein Hupsch, Corine van
der Loos, Marcel Poorthuis, Martijn Stoutjesdijk,
Vera Schneijderberg.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 39,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 49,- per jaar

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
Petra Vermeer (redactiesecretariaat)
023-5112600
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl
Technische realisatie
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming
worden overgenomen. Van sommige teksten en illu-
straties is de herkomst niet te achterhalen; verant-
woordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

Veertien Noodhelpers

14

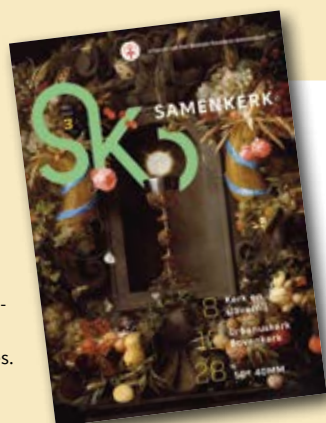
Vier Noodhelpers stellen zich
graag voor!

Na vijf jaren herbouwen
is de St.-Urbanuskerk
weer open.

Urbanuskerk Bovenkerk

12

SamenKerk verschijnt zes keer per jaar.

Wilt u SamenKerk niet missen?

Of ontvangt u *SamenKerk* liever thuis? Neem een
abonnement! U ontvangt ons magazine voordat
ze in de parochies verkrijgbaar is.

Info: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Afschaffing slavernij

8

Welke rol had de Kerk bij slavernij en de afschaffing daarvan?

Wandel mee... 40MM

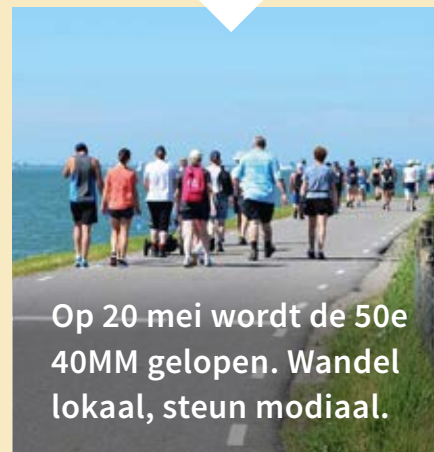
28

Vanwege Keti Koti op 1 juli en het begin van een herdenkingsjaar zingen we op 1 en 2 juli 'Amazing Grace'.
Waarom?

Amazing Grace

36

Op 20 mei wordt de 50e 40MM gelopen. Wandel lokaal, steun modiaal.

De gehele paastijd vieren we meer nadrukkelijk de verrezen Heer. Hij is de Levende in ons midden. De paaskaars in de kerk is daar het symbool van.

We ontmoeten de verrezen Heer ook in het Heilig Sacrament, in de eucharistie. Het Bijbelverhaal over de (on)gelovige Thomas (Joh. 20,19-31) vertelt ons dat de Verrezen Heer ook de gekruisigde is. De wonden van zijn aardse leven en zijn lijdensweg zijn en blijven zichtbaar en tastbaar. Het nieuwe leven is niet zonder zichtbare tekens van het oude. In deze paastijd blikken we in *SamenKerk* terug op de (her)inwijding en (her)opening van de Sint-Urbanuskerk. In de opnieuw gerestaureerde kerk in Bovenkerk zijn ook nog de brandwonden zichtbaar, maar de parochiegemeenschap van Amstelveen gaat een nieuwe weg in. Een paaskaars vertelt hen dit bijna letterlijk.

Vanwege de afschaffing van de slavernij in het Koninkrijk der Nederlanden – op 1 juli 160 jaar geleden, of 150 jaar – ook aandacht hiervoor. Dit verleden is ook een litteken. Dit jaar is Keti Koti een bijzondere herdenking. Daarom een bijzonder initiatief voor alle vieringen in onze kerken op 1 en 2 juli.

Veel leesplezier met *SamenKerk*!

Eric van Teijlingen
hoofdredacteur

En verder

- 4 Wat ik u zeggen wil
- 6 Kort nieuws
- 11 Pelgrimeren
- 16 De Heilige Geest als onze dansleraar
- 18 Leo Fijen
- 20 Inspiratie
- 23 Parels uit de schattengrot
- 24 Catechese: we vieren Eucharistie
- 26 Missionaire parochie
- 27 Puzzel
- 30 Geboekt
- 32 Vloggen in de kerk
- 34 Uit de kunst: restauratie van de Urbanuskerk in Bovenkerk
- 38 Personalia
- 39 Agenda

Door welke geest laat je je leiden?

Veel mensen weten niet wat we op Pinksteren vieren. Toch is het een van de belangrijkste feesten van het jaar en is het de dag, die het meest met ons persoonlijk leven en onze persoonlijke keuzes te maken heeft. Pinksteren is het feest van de Heilige Geest.

H

et voetbalveld

Het kan zomaar gebeuren. Het voetbalstadion zit vol. De wedstrijd begint en de menigte supporters zindert van spanning en enthousiasme. Dan gaat het mis: de

scheidrechter geeft een penalty, maar de meeste supporters zijn het daar niet mee eens. De sfeer wordt onplezieriger, supporters beginnen aanstekers en bierblikjes op het veld te gooien en een van de spelers wordt geraakt. Wat zo mooi en in zo'n goede sfeer begon, verandert zomaar in een grimmig strijdtoneel.

Spontane goedheid

Sinds meer dan een jaar woedt er een verschrikkelijke oorlog in Oekraïne. Enkele maanden geleden zagen we beelden van gruwelijke verwoestingen, veroorzaakt

door de aardbevingen in Turkije en Syrië. De ellende van al die mensen is vreselijk en niet om aan te zien. Er werden talrijke hulpacties opgezet. De actie van Giro 555 voor Oekraïne bracht zo'n 185 miljoen euro op, die voor de aardbevingsgebieden zo'n 110 miljoen, terwijl er daarnaast ook allerlei andere acties gaande zijn, onder meer van de katholieke stichting Kerk in Nood. Bij het zien van de nood van zoveel mensen, wilden velen iets doen: een geest van spontane goedheid en van hartelijk meeleven kwam over ons land.

Welke geest?

De situaties zijn herkenbaar. Een andere geest kan zich zomaar meester maken van iets dat fijn en aangenaam begon, maar ook een goede, mooie en liefdevolle geest

Wat zou het mooi zijn als we ons door een bewuste keuze laten leiden om aan de goede geest gehoor te geven, de Geest van God.

(Joh. 20,19). Toen de Geest over hen kwam op het Pinksterfeest, werd alles anders: de leerlingen trokken erop uit en verkondigden het evangelie zonder vrees. Angst bleek hier de emotie, die de leerlingen moesten overwinnen door het ontvangen van de Geest van God. Ook dat is herkenbaar: angst en vrees kunnen ons gemakkelijk blokkeren.

Kom, Heilige Geest!

Natuurlijk zouden we willen dat een goede geest steeds meer bezit

nam van onszelf en van de wereld, waarin wij leven. Dat zou eigenlijk niet van toeval moeten afhangen, niet van de toevallige emotie of de gevoelens, die in ons worden opgeroepen. Wat zou het mooi zijn als we ons door een bewuste keuze laten leiden om aan de goede geest gehoor te geven, de Geest van God. Wat is daarvoor nodig? Een open hart en Gods gave, want goed-zijn en leven uit de goede geest kunnen we niet alleen en uit onszelf. Daar is ons bijzonder gebed op gericht in de dagen tussen Hemelvaart en Pinksteren: Kom, Heilige Geest, vervul de harten van de gelovigen en ontsteek in ons het vuur van uw liefde.

Terugkeren

Tegelijkertijd weten we dat we daarin tekort schieten. Hoe vaak hebben emoties in ons niet de overhand, hebben we onszelf niet in bedwang en verliezen we de vrede van het hart? Als we ons willen laten leiden door de goede Geest, moeten we dus ook op onze schreden terug durven keren, vergeving vragen, afstand nemen van gevoelens en emoties.

Afstand

Als we de leiding van de Heilige Geest willen volgen, moeten we dus ook afstand nemen van gevoelens en emoties, want die emoties zijn niet altijd goed en evenwichtig. Pas als we innerlijk vrij zijn en in vrede, kunnen we de goede keuzes maken en onderscheiden waar de Geest ons heen wil leiden. ■

Zalig Pinksteren!

Bisschop Johannes Hendriks

Kijk op kathedraal-TV naar een gesproken versie van deze 'Wat ik u zeggen wil'.

kan iemand overweldigen bij het zien van iets dat hem raakt. Wij mensen worden soms overweldigd door een goede of een kwade geest. Door welke geest laat je je leiden?

De leerlingen van Jezus

Na de kruisdood van Jezus zaten de leerlingen bij elkaar met de deuren gesloten uit vrees voor de Joden

Bavodag voor vormelingen

De Bavodag – dit jaar op 17 juni – is een leuke en inspirerende bijeenkomst voor alle vormelingen met muziek, sport en spel en enkele verrassingen, een dag vol ontmoeting met elkaar en met mensen, die hun leven op een bijzondere manier vormgeven of door Gods geest vorm laten geven. Info: bavodag@hotmail.com

Restauratie schilderijen Genadekapel

De muurschilderingen uit 1955 in de Genadekapel van het heiligdom O.L.V. ter Nood van kunstenaar Han Bijvoet worden gerestaureerd. Restauratoren van Historische Binnenruimten hebben vastgesteld dat de schilderijen in een goede en stabiele conditie zijn, maar dat het oppervlak vervuild is met kaarsenroet en spinrag en dat er slechts sprake is van een beperkt aantal kleine schades. De redelijk goede staat waarin de schilderijen verkeren, is te danken aan de door Han Bijvoet gebruikte silicaatverf, dat bij het drogen één geheel vormt met het pleisterwerk op de muur. De verf versteent als het ware en wordt even poreus als het pleisterwerk waardoor de uitwisseling van vocht door het oppervlak mogelijk is, belangrijk in het Nederlandse klimaat.

www.vier.nu

Hemelvaartsdag

Pinksteren

Vier.nu geeft parochies, pastores en parochianen meer informatie over de christelijke hoogfeesten, over tradities verbonden met deze dagen e.d. Voor parochies is er beeldmateriaal beschikbaar voor de eigen website of het parochieblad; voor parochianen informatie over het feest of een kerk in de buurt, om het kerkelijke feest mee te vieren.

Wie herkent mij?

Dit beeldwerk van de verrezen Heer is dertig jaar geleden door de parochie van Heemskerk in bruikleen geschonken aan het Justitiepastoraat. Na vele omzwervingen binnen de gevangenis muren staat het sinds kort in de geheel opgeknapte tuin van de Heilig-Hartkerk in Heerhugowaard-De Noord. Wie (her)kent dit beeld, gemaakt rond 1920 in Amsterdam? Wie weet iets over de mogelijke kunstenaar? Of waar het Mariabeeld is, dat er oorspronkelijk bij hoorde? Info: diaken Wim Timmer (timwim@upcmail.nl).

Retraites in Heiloo

Iedere derde donderdag van de maand wordt in het Julianaklooster een gebeds- en bezinningsdag gehouden door pastor Anton Overmars of pater Gerard Weijers sss. Op 18 mei, Hemelvaartsdag, is het hoogfeest het thema; op 22 juni staan Petrus en Paulus, struikelstenen en steunpilaren van de Kerk centraal. Van 12 t/m 14 mei wordt een meerdaagse retraite gehouden, 'Heilige Geest Weekend'. Info: www.olvternood.nl

Sacramentsprocessie Edam

Vorig jaar werd vanwege het 175-jarig jubileum van het Edamse katholieke kerkgebouw en de herdenking van 450 jaar 'geboorte van Nederland', waaraan de stad Edam een grote rol had bij het begin van de Opstand in 1572, voor het eerst een sacramentsprocessie gehouden. Zondag 11 juni wordt deze wederom gehouden in het oude centrum van Edam. Aanvang is om 12.00 uur in de H.-Nicolaaskerk aan de Voorhaven.

Foto: Marcha Sandstra

Medemblik centrale kerk

In het samenwerkingsverband Wervershoof in dekenaat Hoorn wordt sinds Pasen op de zondag enkel nog gevierd in de H.-Martinuskerk in Medemblik. De andere kerken van het verband zijn alleen doordeweeks beschikbaar voor vieringen en uitvaarten. Het is de bedoeling dat de parochies op 1 januari 2024 als één parochie zullen verder gaan.

Kalverkerk verwelkomt

De H. Maria Magdalenakerk op 't Kalf 162 vlakbij de Zaanse Schans is iedere zaterdag en zondag tussen 12.00 en 16.00 uur geopend. De monumentale kerk uit 1887, bijgenaamd 'de Kalverkerk', ligt aan mooie wandel- en fietsroutes. Een audiotour via uw smartphone vertelt u over het gebouw. Er zijn souvenirs te koop en er wordt u graag een kopje koffie/thee aangeboden. Info: zaanskatholiek.nl

De katholieke Kerk en het Nederlandse slavernijverleden

Op 1 juli is het 160 jaar geleden dat de slavernij in Suriname en de Caraïbische eilanden, toenmalige koloniën van het Nederlands Koninkrijk, bij wet werd afgeschaft. Maar pas in 1873, dit jaar 150 jaar geleden, kwam er daadwerkelijk een einde aan. Wat was de betrokkenheid van de katholieke Kerk bij slavenhandel en bij de afschaffing daarvan? Martijn Stoutjesdijk laat zien dat ook de katholieke Kerk deel had aan dat verleden, zowel in positieve als in negatieve zin.

Op 5 januari 1742 werd in de Sint Jan van Den Bosch 'onder een grote toevloet van mensen [...] een Zwarte uit Angolen' gedoopt. De betreffende jongeman had eerder de naam Düren gedragen, maar

kreeg naar aanleiding van zijn doop een nieuwe naam, Kristiaen Steinholt, en werd na zijn doop ingeschreven in het lidmatenregister van de kerk als woonachtig op de Verwersstraat te Den Bosch. Ondanks het feit dat Kristiaen (Düren) gedoopt werd in wat wel gezien wordt als de katholieke hoofdstad van dit land, en ondanks het feit dat zijn doop ook nog eens plaatsvond in de prachtige bisschoppelijke kathedraal, werd Kristiaen echter niet katholiek gedoopt, maar gereformeerd. We spreken in deze tijd immers over de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, een nieuwe, protestantse staat, waarin katholieken én de katholieke delen van de Republiek op allerlei manieren achtergesteld werden. Zo vormde Brabant op dat

moment niet eens een provincie, maar een generaliteitsland (Staats-Brabant), was Den Bosch onder een protestantse gouverneur gesteld (overigens de doopvader van Kristiaen) én deed de Sint Jan onder de neutrale naam 'Grote Kerk' dienst als protestantse kerk.

Als het gaat om de relatie tussen de katholieke Kerk en slavernij, wordt er dan ook vaak aangenomen dat die relatie er praktisch niet is, immers: de katholieke Kerk had in die tijd in de Nederlanden nauwelijks wat te vertellen en katholieke burgers werden achtergesteld. De praktijk blijkt echter complexer. In dit artikel ga ik eerst kort in op de rol van de katholieke Kerk

bij de slavernij in het algemeen, om daarna in te zoomen op de situatie op Curaçao en in Suriname.

Geen mooie geschiedenis

De jezuïet Christopher Kellerman publiceerde in 2022 een studie naar de rol van de (mondiale) katholieke Kerk bij de slavernij. De geschiedenis is “in geen enkel opzicht mooi”, schrijft Kellerman in zijn inleiding.

Welke rol speelden katholieken en de katholieke Kerk in het Nederlandse slavernijverleden?

Katholieken waren immers volop betrokken in de handel van menselijke wezens en katholieken die daar kritisch over waren, werd het zwijgen opgelegd of ze werden gestraft. Het kerkelijk leiderschap koos ervoor de gruwelijkheden te negeren en was dikwijls zelf direct bij

de slavernij betrokken. Van de 12,5 miljoen Afrikanen, die als gevangenen naar de Amerika's werden gevoerd, werden er 8,2 miljoen (ruim 65%) door katholieke landen (Portugal, Spanje, Frankrijk) verscheept. Ondanks

tamelijk vroege discussies in de katholieke Kerk over de afschaffing van de slavernij (onder meer dankzij de bijzondere persoon van Bartolomeo de las Casas, 1484-1566), was het in het protestantse Britse rijk dat het abolitionisme (= beweging voor de afschaffing van de slavernij) voor het eerst stevig politiek momentum kreeg. Het was dan ook het Britse rijk dat als eerste de handel in slaafgemaakten (1807) en later de slavernij zelf (1833) zou afschaffen. Het laatste grote land, dat de slavernij zou afschaffen, was het katholieke Brazilië. Een week voordat dat officieel gebeurde, sprak paus Leo XIII zich – volgens velen als eerste paus – volmondig uit tegen de slavernij in zijn encycliek *In Plurimis* van 5 mei 1888. De boodschap dat slavernij “indruist tegen het leven zelf” heeft daarna nog vele malen geklonken in de Kerk, bijvoorbeeld tijdens het Tweede Vaticaans Concilie.

Slavernij als ‘paapse’ praktijk

Terug naar het specifiek Nederlandse slavernijverleden: welke rol speelden katholieken en de katholieke Kerk daarin? Het is allereerst opmerkelijk dat een van de redenen waarom Nederlanders in eerste instantie niets van de slavernij moesten hebben, was dat zij slavernij associeerden met het katholieke Zuid-Europa. De associatie met ‘paapse’ praktijken was voldoende reden voor theoloog Georgius de Raad (1625-1667) om heel kritisch op de slavernij te zijn. Immers, als de Nederlanders zouden gaan participeren in de slavenhandel zouden ze ook ongetwijfeld slaven gaan verkopen aan de katholieken, en voor De Raad betekende dat niets minder dan slaafgemaakten verkopen aan de Antichrist – het zou hun eeuwige verdoemenis betekenen.

In de praktijk bleek dit argument, noch andere argumenten, op te wegen tegen de lucratieve slavenhandel. Binnen korte tijd veroverde de Republiek een fors

Slavernij van alle tijden?

In dit artikel ging het vooral over slavernij in de koloniale periode (circa zeventiende tot negentiende eeuw), maar de geschiedenis van de slavernij beperkt zich zeker niet tot die periode. Zo kennen we slavernij uit de Bijbel, in de Grieks-Romeinse Oudheid en in bijna elke andere samenleving uit de wereldgeschiedenis. Niet elke vorm van slavernij is echter precies hetzelfde. In bijvoorbeeld het Oude Testament is er de belangrijke en tamelijk unieke regel, dat

Hebreeuwse slaven na zes jaar, in het Sabbatsjaar, bevrijd worden. Een ander voorbeeld is dat slavernij in de Oudheid – en dat geldt ook voor de Bijbelse slavernij – doorgaans (niet altijd!) tamelijk kleinschalig was. Dit staat in contrast met de meer grootschalige slavenarbeid op plantages in de koloniën. Het belangrijkste onderscheidende kenmerk van de koloniale slavernij was daarnaast dat ze sterk raciaal gefundeerd was. Dat wil zeggen, dat men in die periode dacht dat

Afrikanen van nature meer geschikt waren om als slaafgemaakten te werken. Deze gedachte werd zowel vanuit de wetenschap van die periode beargumenteerd als vanuit de theologie (met een beroep op Genesis 9, de vloek van Cham). Overigens zijn er ook veel continuïteiten tussen de koloniale en de antieke en Bijbelse slavernij. Zo beriepen theologen zich op allerlei teksten uit de Bijbel om de slavernij te legitimeren en baseerde de slavernijwetgeving in het Nederlands koloniaal rijk zich op het Romeins recht.

marktaandeel van de slavenhandel – met name ten koste van de Portugezen. Dat betekende ook dat er in veel koloniën, die de Nederlanders veroverden, een katholieke presentie was. Een goed voorbeeld daarvan is Sri Lanka, maar ook de kortstondige kolonie Nederlands-Brazilië. De Nederlanders spanden zich zeer in deze katholieken tot het calvinisme te bekeren, zelfs zozeer dat het volgens sommige wetenschappers reden was dat Nederlands-Brazilië verloren ging als kolonie. In de meeste koloniën werd enige presentie van de katholieke Kerk, vroeger of later, gedoogd.

Suriname en de Cariben

Als minderheidskerk zette de katholieke Kerk zich in sommige delen van het Nederlands koloniaal rijk bijzonder in voor de bekering van de zwarte bevolking, zoals na 1840 in Suriname, waar het zich na de emancipatie tot een van de grootste kerken zou ontpoppen – groter dan de Hervormde en de Lutherse kerk. Op Curaçao is de katholieke Kerk zelfs nog steeds de dominante kerk van de (zwarte) bevolking, net als op Bonaire, Aruba, Saba en Sint Maarten. Voor Curaçao speelt hierbij mee dat het eiland diende als overslaghaven voor slaafgemaakten richting de Spaanstalige koloniën van Zuid-Amerika. Deze koloniën eisten dat de aan hun geleverde gevangenen Afrikanen katholiek gedoopt waren, waarvoor een handjevol priesters op het eiland toegestaan werd.

Als het gaat om de betrokkenheid bij de slavernij heeft de katholieke Kerk in het Nederlands koloniaal rijk verschillende gezichten. Enerzijds weten we dat katholieke geestelijken, net als geestelijken uit de andere kerken overigens, slaafgemaakten bezaten. De in Amsterdam geboren en in Suriname werkzame bisschop Jacob Grooff (1800-1852) stelde in 1842 bijvoorbeeld het slaafkind Cornelis in vrijheid. Bij zijn manumissie (juridische term voor het vrijlaten van een tot slaafgemaakte – red.) kreeg Cornelis de achternaam Foorg mee, een omkering van de achternaam van zijn voormalige eigenaar, de bisschop – zoals dat vaak in de West gebeurde. Anderzijds werkte en sympathiseerde de katholieke Kerk, vermoedelijk méér dan in katholieke koloniën, met de zwarte bevolking. De beroemde pater Petrus (Peerke) Donders (1809-1887) schreef in 1846 in een brief: “Ja, de goede God, zo hoop ik, zal in zijn barmhartigheid en gerechtigheid het lot van de ongelukkige en zo lang verdrukte slaaf verzachten en hem [de] vrijheid schenken [...]”. De zwarte bevolking sympathiseerde op haar beurt weer meer met de katholieke Kerk dan met

de protestanten. Onderzoek naar mondelinge tradities op Curaçao door professor Rose Mary Allen en Alma Louise de Bode-Olton laat zien hoe de zwarte bevolking zich in een zogeheten tambú-lied (vrijheidsliederen van Curaçaose slaafgemaakten – red.) uitsprekt tegen de afbraak van een katholieke kerk om er een protestantse kerk te kunnen bouwen.

Dit artikel heeft uiteraard slechts een paar aspecten van de rol van katholieken en van de katholieke Kerk,

zowel wereldwijd als bij het Nederlands slavernijverleden kunnen aanstippen. Wat het hopelijk al wel duidelijk heeft gemaakt, is dat ook de katholieke Kerk deel heeft aan dat verleden, zowel in positieve als in negatieve zin. Daarom verdient haar betrokkenheid in de Nederlandse context nadere bestudering en reflectie. ■

Martijn Stoutjesdijk

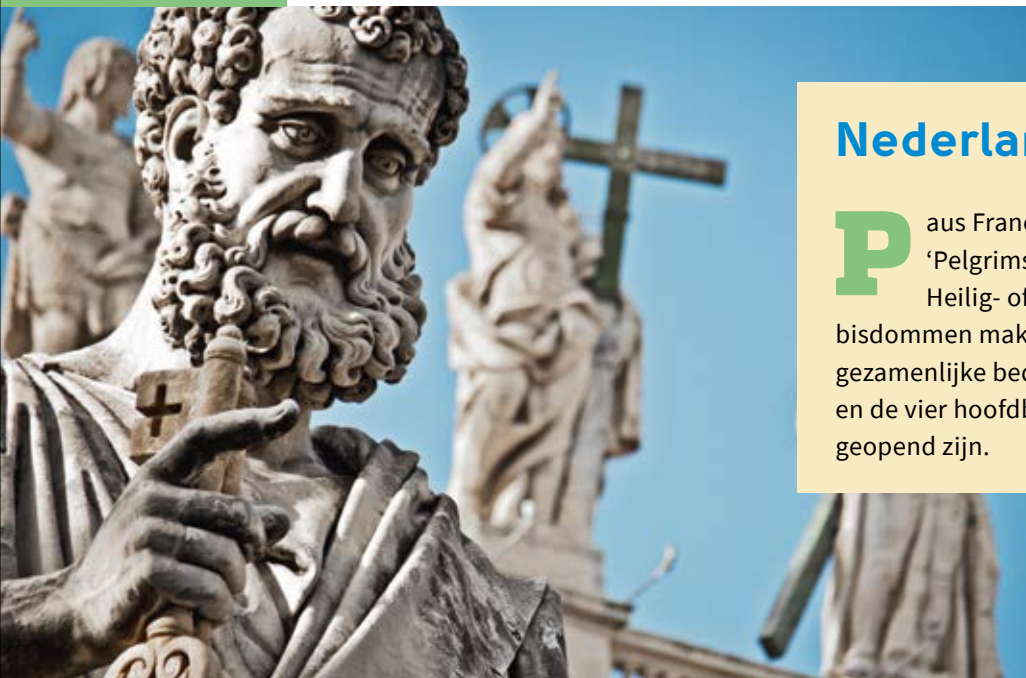
Onderzoek op Curaçao laat zien hoe de zwarte bevolking zich uitsprekt tegen de afbraak van een katholieke kerk

Verder lezen:

- Rose Mary Allen en Alma Louise de Bode-Olton, ‘Kalakuna ta bai kèrki. Een zoektocht naar multiperspectiviteit in de verhouding tussen de Nederlands-Gereformeerde Kerk en de zwarte volksklasse in koloniaal Curaçao, 1830-1920,’ in Bente de Leede en Martijn Stoutjesdijk (red.), *Kerk, kolonialisme en slavernij. Verhalen van een vervlochten geschiedenis* (verschijnt in 2023).
- Christopher J. Kellerman, SJ, *All Oppression Shall Cease. A History of Slavery, Abolitionism and the Catholic Church* (Maryknoll 2022).
- Christine W.M. Schunck, *Intolerante tolerantie. De geschiedenis van de katholieke missionering op Curacao [1499-1776]* (Nijmegen 2019).
- Joop Vernooij, *De regenboog is ons huis. De kleurrijke geschiedenis van de r.k. kerk in Suriname* (Nijmegen 2012).

Martijn Stoutjesdijk doet onderzoek naar de rol van de Bijbel en bijbelegese in het Nederlands slavernijdebat van de zeventiende tot en met de negentiende eeuw. In 2021 is hij gepromoveerd aan de Tilburg University op slavernij in vroegchristelijke en vroegrijnse parabellen.

Nederlandse bedevaart 2025

Paus Franciscus nodigt gelovigen uit om als 'Pelgrims van hoop' naar Rome te komen in het Heilig- of Jubeljaar 2025. Alle zeven Nederlandse bisdommen maken van 26 april tot en met 4 mei 2025 een gezamenlijke bedevaart naar de graven van de apostelen en de vier hoofdbasilieken, waar de Heilige Deuren geopend zijn.

Kloosterwandelen

De Wandelmaat organiseert kloosterwandelingen, afgestemd op het kloosterdagritme en gebaseerd op vier kernwoorden: ontmoeten, stilte, onthaasten en verwondering. Het is dus meer dan wandelen alleen, er is ook ruimte voor gesprek, bijvoorbeeld met de gastenbroeder of -zuster. Elk mens gaat zijn eigen weg, maar zonder de ander gaat het niet. Juist kloosterlingen hebben daarvan weet. Bovendien komt bij hen nog een specifiek punt naar boven: de relatie met de Ander, de Onzichtbare.
Info: www.dewandelmaat.nl

Kroningsfeesten Tongeren

Tongeren (België, nabij Maastricht) is het oudste Maria-oord in Noordwest-Europa. Sinds de middeleeuwen werden er heiligdomsvaarten gehouden en vanaf 1890 de zevenjaarlijkse Kroningsfeesten ter ere van Maria, Oorzaak Onze Blijdschap. Van 2-9 juli kunt u de processies door de prachtig versierde straten en het avondspel aanschouwen, waaraan drieduizend Tongenaren deelnemen.
Info: www.kroningfeesten.be

Kevelaar 2023

De jaarlijkse bedevaart van de Haarlemse Broederschap en de Groep Amsterdam, Volendam en West-Friesland naar de Troosteres van de Bedroefden in Kevelaar (Duitsland) is van 3 t/m 5 juli. Mgr. Jan Hendriks gaat voor in een feestelijke Mis op dinsdag 4 juli met aansluitend de lichtprocessie.
Info: Dea Broersen (06-25021417 | kevelaarbedevaart@outlook.com). De Broederschappen van 't Gooi en Amersfoort pelgrimeren op 24 juli en vanuit Hoofddorp wordt met de Rijnlandse Bedevaart van 28-30 augustus Kevelaar bezocht.

Mee met de lezersreis naar de Veertien Noodhelpers? Zie pagina 31.

Banneux 2023

Vanuit ons bisdom worden van 12-16 mei en van 25-29 augustus bedevaarten georganiseerd naar Banneux (België), waar de H. Maagd in 1933 enkele keren verscheen en zich 'Maagd van de armen' noemde. Mgr. Jan Hendriks gaat voor in de internationale Mis op zondag 27 augustus.
Info: Ellen van der Laan (06-30918593 | banneux.bisdromhaarlem@outlook.nl).

Heiligdomsvaart Aken

Van 9-19 juni worden in Aken (Duitsland), onder meer met een grote ommegang, vieringen en culturele activiteiten, de aldaar bewaarde relieken getoond, die sinds keizer Karel de Grote bewaard in de Dom van Aken (zoals het kleed dat Maria droeg bij de geboorte van Jezus, de doek waarin het hoofd van de H. Johannes de Doper werd bewaard en de lendendoek van Jezus aan het kruis). De Akense heiligdomsvaart wordt sinds 1349 om de zeven jaar gehouden.
Info: heiligtumsfahrt-aachen.de

1

p zondag 16 april was het feest in de Amstelveense Heilige-Maria-parochie. Bisschop Jan Hendriks heeft de H.-Urbanuskerk in Amstelveen-Bovenkerk opnieuw gewijd. Daarmee wordt - na de verwoestende brand van september

2018 - het kerkgebouw weer opnieuw in gebruik genomen na een vijf jaar durende restauratie. Binnenkort wordt ook een nieuw ontmoetingscentrum geopend. Lees meer over de restauratie op pagina 34-35.

Urbanuskerk Bovenkerk weer in gebruik

2

1 2 Mgr. Jan Hendriks wijdt het nieuwe altaar met het tijdens de Chrismamis (van 5 april jl.) gewijde Chrisma door het op vijf plaatsen op het altaar te gieten en uit te spreiden: "Altaar en kerkgebouw worden door ons gezalfd. Moge de Heer zelf ze heiligen door zijn kracht en maken tot een zichtbaar teken van het mysterie van Christus en de Kerk."

Meer foto's op:
www.rkamstelland.nl
 of op het weblog van onze
 bisschop: www.arsacal.nl

3

3 Pastoor-deken Eugène Jongerden wijdt de twaalf zogeheten wijdingskruisen (op de pilaren) van de kerk. Zo'n wijdingskruisje wordt ook wel een apostelkruisje of consecratiekruisje genoemd.

Met een mooi boek met achtergrondverhalen, interviews met betrokkenen en veel foto's wordt uitgebreid teruggeblikt op de kerkbrand en de restauratie.

Sint Urbanus Bovenkerk. Wederopbouw | Dolf Middelhoff e.a.
 ISBN 9789082774412 | € 25,00
vriendbov.urbanus@gmail.com

14 Noodhulpers

Gedurende een grote pandemie en vele crises in Europa in de Middeleeuwen ontstond in 1445-1446 de devotie tot de Veertien Heilige Helpers, ook wel de Veertien Noodhulpers genoemd. Maak kennis met vier bekende heiligen, ook Noodhulpers.

Eric van Teijlingen

H. Blasius

Van de heilige Blasius is niet veel bekend anders dan door latere legenden. Hij zou bisschop geweest zijn van de Armeense stad Sebaste. Tijdens de vervolgingen onder keizer Licinius stierf hij rond 316 de marteldood door onthoofding. Kort daarvoor genas Blasius een jongetje, dat door een visgraat in zijn keel dreigde te stikken. Dit verhaal is mogelijk de basis voor de Blasiuszegen. Het gebruik van kaarsen is gebaseerd op een andere legende van een vrouw, die hem dagelijks bezocht (in een grot of gevangenis) en hem eten gaf en een kaars. Hij zou haar gevraagd hebben dit ook na zijn dood te blijven doen, waardoor zij tegen

ziekten beschermd zou zijn. H. Blasius wordt als bisschop afgebeeld en houdt twee brandende kaarsen in zijn hand. Hij wordt aangeroepen bij hals- en keelziekten (als angina, de hik, de bof of astma), is patroon van artsen en van blaasmuzikanten, maar wordt ook aangeroepen over het vee en allerhande dieren. Zijn gedenkdag is 3 februari (in de Orthodoxe Kerken op 11 februari).

H. Christoffel

Over de historische heilige Christoffel of Christophorus (Grieks voor 'Christusdrager') is weinig bekend. Ene Reprobis wilde zijn diensten alleen aanbieden aan het allerhoogste gezag. Zo trad hij in dienst bij een koning, maar die was ondergeschikt aan de keizer. Die was weer

Op 3 februari wordt na de Mis de Blasiuszegen gegeven. Hierbij houdt de diaken of priester twee tijdens Maria Lichtmis (2 februari) gewijde kaarsen kruiselsings voor iemands keel en spreekt de volgende zegen uit: Moge God u op voorspraak van de heilige Blasius bevrijden van keelziekten en andere kwalen in de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

De parochiekerk in Schagen uit 1883 is gewijd aan Sint Christophorus.

ondergeschikt aan de duivel. Toen bood hij zijn diensten aan de duivel aan. Maar omdat die ondergeschikt was aan Christus besloot hij Hem te dienen, door mensen op zijn brede rug een rivier over te dragen. Op zekere dag moest hij een klein kind de rivier over tillen. Terwijl hij door het water liep, werd het kind echter zwaarder en zwaarder, want het kind, Christus, droeg de lasten van de wereld. Aan de overkant openbaarde het kind zich als Christus zelf en doopte Hij Reprobis in de rivier. Zijn doopnaam werd Christoffel.

H. Christoffel wordt afgebeeld met een kind op zijn rug en een staf in zijn hand, die uitloopt in groene

takken (symbool van het nieuwe leven). Hij wordt aangeroepen bij de pest, maar ook bij een onvoorziene dood (d.w.z. zonder de laatste sacramenten sterven). Meer bekend is hij de patroonheilige van reizigers, verkeersdeelnemers, pelgrims en schippers, bij hagel en noodweer en als redder uit watersnood. Zijn gedenkdag is 24 juli (in de Orthodoxe Kerken op 9 mei). De parochiekerk in Schagen uit 1883 is gewijd aan Sint Christophorus.

H. Catharina

Catharina van Alexandrië wordt ook 'de grote martelares' genoemd. Haar naam is afgeleid van het Griekse woord 'katharos', dat 'rein' of 'zuiver' betekent. Catharina's vader was gouverneur van Alexandrië (Egypte). Ze had mogen leren en kende alle werken van de Griekse filosoof Plato uit haar hoofd. In het geheim was ze christen geworden. Keizer Maxentius (306-312), zo gaat het verhaal, werd verliefd op haar, maar zij weigerde om na de keizers echtgenote de tweede dame aan het hof te worden. Ook omdat ze Jezus haar maagdelijk-

heid had beloofd. Daarom dreigde de keizer haar met foltering en haar geloof af te zweren en stuurde heidense filosofen om haar om te praten. Maar in plaats van dat Catharina haar christelijke geloof verzaakte, bekeerde zij de filosofische geleerden tot het christendom. De keizer liet Catharina verpletteren door een rad, waarop scherpe ijzeren punten waren gemonteerd. Echter, het rad werd getroffen door bliksem en brak. Daarop deed men een poging haar te verbranden, maar het vuur waaide uiteen en trof de beulen. Uiteindelijk werd ze onthoofd en vond zo de marteldood. Op wonderlijke wijze werd de stad op dat moment van de pest bevrijd. Haar lichaam werd door engelen naar de Sinaïberg gebracht, waar het eeuwen later werd teruggevonden. Daar werd later het beroemde Katharinaklooster gebouwd.

H. Catharina wordt altijd afgebeeld met een gebroken rad en soms met een zwaard erbij. Zij wordt aangeroepen bij tong- en mondpijn of bij een plotselinge dood. Zij is patroonheilige van filosofen, theologen, rechtsgeleerden, advocaten, notarissen, wetenschappers, wagenmakers en schoenmakers en van gasthuizen en hospitalen. Haar gedenkdag is 25 november (in de Russisch-orthodoxe Kerk op 24 november, in opdracht van Tsarina Catharina de Grote verplaatst). Een leuke weerspreuk luidt: Vriest het op Sint-Katrien, dan vriest het nog zes weken nadien. In Amsterdams oudste parochiekerk - thans de Oude Kerk op de Wallen - was het eerste altaar, daterend van vóór 1350, gewijd aan Catharina van Alexandrië.

H. Cyriacus

Van Cyriacus is weinig bekend. Hij werd in 309 door paus Marcellinus diaken gewijd. Als diaken was hij belast met de zorg voor

de zieken en zwakkeren in de samenleving. Ook was hij verantwoordelijk voor de Schriftlezing en collecte tijdens de Mis. Volgens een legende zou Cyriacus de dochter van keizer Diocletianus hebben bevrijd van bezetenheid door de duivel. Als dank zou hij van de keizer een huis hebben gekregen, waarbij hij een kapel zou hebben ingericht. Tijdens de christenvervolgingen van keizer Maxentius stierf hij circa 310-311 de marteldood.

H. Cyriacus wordt afgebeeld als diaken met een palmtak. Hij wordt aangeroepen bij aanvechtingen, bekeringen en verleidingen door boze geesten (vooral in het stervensuur). Hij is schutspatroom tegen slecht (winter)weer. Zijn gedenkdag is 8 augustus (in de Orthodoxe Kerken op 7 juli). De koepelkerk in Hoorn is gewijd aan de heilige Cyriacus en Franciscus. ■

Lees meer:

Gods rondedans met de Heilige Geest als onze dansleraar

Juist met Pinksteren nodigt de Heilige Geest ons allen uit ten dans. Geen dodendans maar een dans ten leven. In de Oosterse Kerk, zoals bij de Griekse kerkvader uit de vierde eeuw Gregorius van Nyssa (335-394), vinden we de voorstelling van de goddelijke Drie-eenheid (Vader en Zoon en Heilige Geest) als een goddelijke liefdesdans. Leider van die reidans is de Heilige Geest, die ons in beweging brengt en ons vraagt met Hem (via de Zoon, Jezus Christus, naar de Vader te gaan,) deel te nemen aan die rondedans van onstuimige liefde.

H

et is de Geest van Christus die ons het meest nabij is. Juist de Heilige Geest helpt ons toegang te krijgen tot het geheim van de Drie-ene Godheid. Het is de Geest die ons kracht geeft, ons onderling en met

God verbindt en ons helpt bij het maken van keuzes en tot zelfkennis brengt. Onze menselijke ervaring leert het ons. De ervaring van kracht bij moeilijkheden, de ervaring van kracht om lief te hebben; de vreugde om de verbinding tussen mensen, om de verbinding met God; de intuïtie, de hulp, de innerlijke stem bij het maken van moeilijke keuzes.

”
**De Heilige Geest
is van de drie
goddelijke personen
de meest nabije.**

Aan het begin van alles staan onze doop en het maken van het kruisteken. Onze doop verwijst terug naar de doop van Jezus. Dan openbaren zich Vader, Zoon en Geest. Uit de hemel die zich opende, zag Jezus hoe de Geest van God als een duif op Hem neerdaalde en op Hem bleef rusten. Uit de hemel klonk een stem: Jij bent mijn geliefde Zoon, in Jou vind ik vreugde. Met zijn neerdalen op Jezus zalft de Heilige Geest Hem, maakt Hem tot Christus, het Griekse woord voor: gezalfde, zoals koningen, priesters en profeten worden gezalfd. Wanneer je als gedoopt mens tot Jezus wil gaan en met Jezus naar de Vader, raak je eerst de Geest aan, namelijk de zalving van de Zoon. Daarmee is de

Heilige Geest van de drie goddelijke personen de meest nabije. Juist in Jezus' doop blijkt Gods kracht, want zijn doop is de voorafschaduw van zijn dood én zijn verrijzenis. De Zoon gaat vanuit de Vader naar de mens en schenkt die met zijn leven, sterven en verrijzen de Geest. Jezus Christus komt ons redden, als Verrezene, in de kracht van de Geest. Hierdoor ontvangen wij bij onze doop en ons vormsel de Heilige Geest zelf. Met Jezus mee zijn ook wij tot koning, priester en profeet gezalfd, zo tot christenen gemaakt. Wij kunnen terugkeren in de Geest door de Zoon naar de Vader. Het is de Geest die voor ons de kring van de goddelijke Drie-eenheid opent en ons daarin binnentrekt. Het is de Geest die ons ten dans vraagt en ons meeneemt in die goddelijke dans van liefde.

Door de Geest gezalfde mensen, christenen dus, zijn geroepen om als Christus te zijn voor de wereld, om zo goed als God te zijn. Het is juist de Geest die dit mogelijk maakt, de kracht ertoe geeft. Jezus zal de Geest van waarheid die van de Vader uitgaat, als krachtige helper aan zijn leerlingen zenden, zodat zij in Jezus' voetspoor kunnen gaan, zijn liefdesgebot kunnen

uitvoeren, ja zelfs hun kruis kunnen dragen. Aan de krachtige hand van de Geest delen we in Gods liefdesdans. Delend in die liefdesdans zien we Christus als de Verrezene en wordt ons leven omgevormd tot mensen die nu al in Gods liefde voor zijn schepping willen en kunnen delen. Zo worden we samen Gods Kerk.

Eenmaal dankzij de Geest binnengekomen in de relatie van de drie goddelijke Personen, rest de mens niets anders dan de lofprijzing van Gods heiligheid. De Heilige Geest vormt al ons handelen, schrijven en denken om tot een gebed van aanbidding. De doopformule en daarmee ons kruisteken worden tot een gebed van aanbidding. Dit gebed van aanbidding zal uitlopen op woordeloze aanbidding, omdat de oneindigheid, de onmetelijke en onbegrijpelijke grootheid en schoonheid van de Drie-ene Godheid te groot zijn voor menselijke woorden: Wat boven spraak en denken gaat, hebben we geleerd in zwijgen te eren. ■

Piet Hein Hupsch

Piet Hein Hupsch publiceerde eerder een vertaling van Gregorius van Nyssa's dialoog over de (onsterfelijke) ziel en de (lichamelijke) verrijzenis.

I

n het vroege najaar van 2018 mocht ik alle vrijwilligers van de H.-Urbanuskerk van Amstelveen-Bovenkerk toespreken: Over kansen om het verschil te maken als lokale geloofsgemeenschap, over de behoefte aan nieuwe bezieling (ook bij vrijwilligers), over de betekenis van een gerestaureerde kerk als thuis in een geseculariseerde en gefragmenteerde wereld. Het was een prachtige middag, met de zon die ons allen verwarmde door de glas-in-loodramen heen.

En aan het einde van deze lezing herhaalde ik wat de sprekers voor me hadden gezegd: Wat er ook gebeurt in je leven als parochie, hoe het ook verder zal gaan, je bent als vrijwilliger het geliefde kind van God, want Hij heeft beloofd er altijd te zijn. Sterker nog: Ik zal er zijn, dat is zijn Naam. Dat waren mijn laatste woorden, ergens om 17.45 uur. Daarna was ik een van de laatsten die de kerk verliet, samen met pastoor Eugène Jongerden. We zwaaiden elkaar met een voldaan gevoel gedag.

Nog geen uur later was alles anders. De net gerestaureerde kerk stond in brand, met alle dramatische gevolgen van dien. Ik wist die avond van niets, want ik vierde ergens een familiefeest. Pas in de late avond was ik thuis, deed de televisie aan en schrok me te pletter. In alle Journaals domineerden beelden van een totaal verwoeste kerk. De ravage was onbeschrijflijk. En overal zag ik pastoor Jongerden zijn verhaal doen: verslagen, verbijsterd en geschokt.

Er was maar één teken van hoop: in alle puinhopen stond de paaskaars nog overeind, als een teken van boven: Ik zal er ook nu zijn. En het ongelooflijke gebeurde. De vrijwilligers lieten het er niet bij zitten, richtten in een tijdelijke ruimte een nieuwe kerk in en lieten daarmee zien dat in de diepste ellende mensen samen met die paaskaars kunnen opstaan. Ze hielden de geest van deze kerk levend, tegen alle moeilijkheden in. Ze geloofden in een nieuwe toekomst, in een nieuw leven door alle puinhopen heen. Ze voerden acties en haalden geld op, meer dan 1,2 miljoen euro. En daarmee toonden ze aan dat God zijn mensen nooit in de steek laat.

Leo Fijen is directeur/uitgever van Adveniat en presentator van de geloofsgesprekken van de KRO op de zondagochtend.

Want het is hun gelukt, precies vijf jaar later. De kerk is in volle glorie hersteld. Alsof er geen brand is geweest. En de vrijwilligers volgen daarin het voorbeeld van Limmen, Hoogmade en Hengelo. Overal waar een katholieke kerk in vlammen opgaat, ontwaakt

Foto: RTV-Amstelveen.

“
**Je bent als
vrijwilliger het
geliefde kind van
God, want Hij heeft
beloofd er altijd
te zijn.**

de geloofsgemeenschap en komt de Geest van God tot leven: in een kerk die uit de as herrijst, als een dode uit het graf, als Christus in de paasnacht. Overal waar een geloofsgemeenschap beproefd wordt, is de paaskaars niet alleen het licht ontstoken in de nacht, maar werkelijk het Eeuwige Licht, dat ons allen doet opstaan.

Uit de dood van de verwoesting, zo is er nieuw leven voor de Urbanuskerk. En zo is de tijd tussen Pasen en Pinksteren de komst van de Geest in Amstelveen. En wat staat er voor iedereen zichtbaar op het altaar: IK ZAL ER ZIJN. Ook in de nieuwe Urbanuskerk. De wonderen gebeuren vandaag, in Bovenkerk. En ik mag daarbij zijn, ook nu weer. Als genade in mijn bestaan. ■

Kerkorgel Bussum 100 jaar Kerkorgel kathedraal

Twee kerkorgels vieren hun eeuwfeest. Al honderd jaar luistert een orgel van de Duitse orgelbouwer G.F. Steinmeyer de vieringen op in Bussum, van 1923 tot 2011 in de kerk H. Clemens Maria Hofbauer en sinds 2012 in de Koepelkerk/Mariakerk. Jaarlijks wordt er een concertreeks georganiseerd, ook in dit jubileumjaar.
Info: www.mijnorgelzoektocht.nl

Het 100-jarige Willibrordusorgel (van Nederlands oudste orgelbouwer Adema) werd eerst geplaatst in de St.-Willibrorduskerk-buiten-de-veste (Amsterdam) en in 1971 verplaatst naar de Haarlemse Sint-Bavokathedraal. Van mei t/m september zijn er vele orgelconcerten (50-jarig jubileum Orgelconcerten, de Internationale Haarlemse zomerconcerten en in september Festival 100 jaar Willibrordorgel).
Info: www.willibrordusorgel.nl

THEOLOGIE STUDEREN? *Je verdiepen in het geloof - sterker worden in je eigen geloof - groeien om anderen te helpen hun weg te vinden in het geloof*

zaterdag 10 juni 2023

OPEN DAG

Theologisch Instituut Sint Bonifatius

Theologie studeren in deeltijd! Diaken of catechist worden. Of persoonlijke verdieping van je geloof.

Kijk voor meer info op onze website!

SINT-BONIFATIUS
VORMINGSCENTRUM

bonifatiusinstituut.nl

Huis voor de Pelgrim

Onze reizen brengen je verder

Ga mee op bedevaart

Lourdes

Assisi & Rome

Banneux

Israël

Santiago

WJD Lissabon

Vraag de uitgebreide brochure aan

043 - 321 57 15 info@huisvoordepelgrim.nl

www.huisvoordepelgrim.nl

**Week Nederlandse Missionaris
Pinksteractie 20 - 28 mei 2023**

gelooven
in de ander,
help ons

samen
één missie.
doneer!

Veni, Sancte

*Kom, Heilige Geest,
vervul de harten van uw gelovigen
en ontsteek in hen het vuur van uw liefde.
Zend uw Geest uit en alles zal herschape[n] worden.
En Gij zult het aanschijn van de aarde vernieuwen.*

*Laat ons bidden
God, Gij hebt de harten van de gelovigen
door de verlichting van de Heilige Geest onderwezen:
geef dat wij door die Heilige Geest
de ware wijsheid mogen bezitten,
en ons altijd over zijn vertroosting verblijden.
Door Christus onze Heer. Amen.*

Spiritus

Natuur & Geloof

Buitententoonstelling en publieksprogramma

IN HET BEGIN
**EEN ODE
AAN DE NATUUR**

25 maart t/m 25 september

Op het Heiligdom van Onze Lieve Vrouw ter Nood staan tussen het groen kunstwerken opgesteld, geïnspireerd op de zeven dagen uit het scheppingsverhaal (Genesis 1). De tentoonstelling wordt omlijst door lezingen, workshops en concerten.

Het park is dagelijks te bezoeken van 08:30 tot 19:00 uur.

Meer informatie vind je op olvternood.nl/buitententoonstelling

Mede mogelijk gemaakt door

VERMEULEN
BRAUCKMAN

MR. PAUL
DE GRUYTER
Stichting

het Prins Bernhard
cultuurfonds

KSBW
Katholieke Stichting ter
Bevordering van Wetzijskerk

HEILIGDOM ONZE LIEVE
VROUW TER NOOD

HEILOO

Tentoonstelling

JULIANA ZUSTERS

Zorg uit handen

Te bezoeken elke tweede en vierde zaterdag van de maand tussen 10.00 - 12.00 en 14.30 - 17.00 uur

Het Julianaklooster
Hoogeweg 65, Heiloo

www.olvternood.nl

Marcel Poorthuis is emeritus-hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

Je leest er gauw overheen, in de Bijbel, hoe Hagar door een jaloezige Sarah en een sullige Abraham de woestijn in wordt gestuurd (Genesis 16). Daarvóór moest ze al haar lichaam beschikbaar stellen voor het nageslacht. Dat leidde

niet tot een verbetering van status, want Sarah kreeg zelf Izaak en vreesde concurrentie tussen Ismael en Izaak. Abraham stuurde Hagar de woestijn in met maar één waterzak (Genesis 21,24). Een wisse dood? De joodse uitleg neemt het voor Abraham op, maar dat gaat ten koste van Hagar. De waterzak was een wonderzak: die bleef altijd vol, behalve...als je afgoderij pleegt. En dat zou Hagar, de Egyptische, hebben gedaan! De islam ziet het nog weer anders: Hagar en Ismael ontdekten Mekka. Hagar was de eerste die de pelgrimstocht volbracht: het heen en weer lopen tussen twee heuvels was het zoeken van Hagar naar water. Zelfs de bron is er nog: Zem-Zem.

De zwarte theologe Delores Williams noemt zichzelf 'womanist', niet feminist. Haar studie van Hagar komt uitvoerig aan bod in het boek *De moderne theologen* uit 2022. Delores herkent in Hagar het lot van haar eigen volk, getekend door slavernij. Zij kent verhalen van wijze zwarte vrouwen, die tijdens de slavernij door gebed en prediking de menswaardigheid overeind hielden. Maar ook herkent zij in Hagar de mechanismen van de slavernij: beschikbaar voor de meester, overgeleverd aan de grillen van de meesters. En aan welke kant staat God?

Het lijkt alsof God Hagar alleen maar beveelt terug te keren. Maar de belofte van een groot volk, ook aan Hagar gedaan - uit haar zoon Ismael zullen twaalf vorsten voortkomen - geeft een bevrijdend perspectief. Bij de tweede verbanning beschermt God haar en zorgt uiteindelijk voor een bron met levend water.

Voor Delores Williams is die bron Christus, die de tot slaaf gemaakten bevrijdt, verkwikt en op eigen benen zet en een nieuwe toekomst opent. Ongetwijfeld denkt ze hier aan de bron die meetrekt met het volk in de

Hagar tot slavin gemaakt

Aan welke kant staat God? De belofte van een groot volk, ook aan Hagar gedaan, geeft een bevrijdend perspectief

woestijn en door Paulus eveneens met Christus wordt geïdentificeerd (1 Kor. 10,4). Christus gaf de zwarte vrouwen in de slavernij de kracht om vol te houden en de hoop vast te houden dat het onrecht niet het laatste woord zou hebben. Het kruis onthult daarentegen niet

zozeer het heil als wel het kwaad van de samenleving, terwijl het de opstanding is die als een nooit opdrogende bron het leven vernieuwt. Het kruis verheerlijken zou neerkomen op het verheerlijken van de smerigheid van de slavernij, meent Delores. Hoe dan ook, de Afro-Amerikaanse gemeenschap heeft het verhaal van Hagar tot haar eigen verhaal gemaakt. Net als veel zwarte vrouwen gaat Hagar de wijde wereld in om het leven mogelijk te maken voor haarzelf en haar kind, met alleen God aan haar zijde. ■

We vieren eucharistie in beeld

Het breken van het brood, het vieren van de eucharistie – en de betekenis daarvan – is een geliefd onderwerp in de kunst. Denk daarbij aan het Laatste Avondmaal. Sinds onze Heer Jezus zei: “Blijft dit doen om Mij te gedenken” vieren zijn leerlingen de eucharistie als de bron en het hoogtepunt van christelijk leven. In de christelijke kunst en iconografie zijn door de eeuwen heen verwijzingen naar verbeeldingen van de eucharistie te zien. Daarin zien wij hoe in verschillende perioden er andere accenten naar voren komen van dit grote sacrament, waardoor de Heer ons wil blijven voeden en ons wil doen delen in zijn goddelijk leven.

In de komende drie edities laat mgr. Herman Woorts – op verzoek van *SamenKerk* – aan de hand van enkele voorbeelden zien welke betekenis van de eucharistie via de kunst wordt uitgedragen, te beginnen met de derde en vierde eeuw (de oudste bewaard gebleven christelijke kunst dateert uit die periode).

De eucharistische vis

In de crypte van Lucina in de catacombe (onderaardse begraafplaats) van Calixtus in Rome is het fresco van de ‘eucharistische vis’ te zien. Deze schildering van begin derde eeuw toont een grote vis en een korf met vijf broden. Het roept de gedachte op aan het teken

Detail van een mozaïek uit rond 520. Jezus viert met zijn leerlingen het Laatste Avondmaal. Jezus is helemaal links gezeten, zodat Hij zo meer in beeld komt (zijn purperen gewaad en aureool vallen daardoor ook beter op). Met zijn hand maakt hij het spreekgebaar; Hij is aan het woord. Waarschijnlijk spreekt Hij tot Judas (helemaal rechts gezeten) over het aangekondigde verraad. Een paar apostelen kijkt verschrikt naar Jezus, de rest kijkt boos naar Judas. Basiliek van Sant' Apollinare Nuovo te Ravenna.

van de broodvermenigvuldiging, waardoor Jezus een menigte voedde. Het brood en de vis verwijzen echter naar Christus zelf, die onze levensspijs is. Het Griekse woord voor vis is *ICHTUS*. Het werd gezien als acroniem voor: *I*esous *C*Hristos *T*heou *h*Uios *S*oter, wat betekent: Jezus Christus, Zoon van God, Redder. Dit fresco verwijst tevens naar het hemels gastmaal. Jezus zegt immers: "Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald. Als iemand van dit brood eet, zal hij leven in eeuwigheid." (Joh. 6, 51).

Tekenen van brood en wijn in overvloed

Vanaf ongeveer de derde eeuw schaften ook christenen, die het zich konden veroorloven, sarcofagen (stenen grafkisten) aan voor hun dierbare overledenen of voor zichzelf. Daarop zijn veelal Bijbelse tafereelen te zien, die getuigen van Gods redding door Jezus Christus. Ook hier verwijzingen naar de broodvermenigvuldiging. Jezus (dan nog zonder baard en veelal met een boekrol in de hand - Hij is de Leraar van Godswege) raakt met een stok de broden in manden aan, die Hij gaat

Op deze sarcofaag uit de eerste helft vierde eeuw is rechtsboven (naast het echtpaar in de cirkel) een voorstelling van de bruiloft van Kana en de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging te zien. De linker figuur is Jezus, die de kruiken (van Kana) met een stok aanraakt; de tweede van rechts is ook Jezus, die broden aan de apostelen uitdeelt.

vermenigvuldigen of Hij geeft de broden reeds door aan de apostelen om ze aan de mensen te geven. Naast of in de buurt van die afbeelding van de broodvermenigvuldiging is vaak een ander teken te zien, dat Jezus verricht en dat eveneens wil getuigen van redding en leven: de bruiloft te Kana. Daar raakt Hij de kruiken gevuld met water aan om deze te veranderen in wijn, de beste nog wel die tot het laatst bewaard is. Het brood van de broodvermenigvuldiging en de wijn van de bruiloft te Kana tezamen verwijzen naar het brood en de wijn van de eucharistie en naar het leven in overvloed, dat de christen ontvangt in het eeuwig leven. Het is onder andere te zien op de zogeheten 'Dogmatische sarcofaag' uit de eerste helft van vierde eeuw te bezichtigen in *Museo Pio Cristiano* (van de Vaticaanse Musea) in het Vaticaan.

Detail van fresco 'Eucharistische vis' uit de catacombe van Calixtus.

De levensspijs

In de oudste afbeeldingen van het Laatste Avondmaal van Jezus met zijn apostelen komt ook duidelijk naar voren, dat Jezus zelf de levensspijs is, die wij ontvangen in de eucharistie. Daarom zien wij bijvoorbeeld in het mozaïek in de basiliek van Sant' Apollinare Nuovo te Ravenna uit het begin van de zesde eeuw overduidelijk de twee vissen en de zeven broden op tafel, verwijzend naar de broodvermenigvuldiging. Ook hier moet de betekenis van het Griekse woord voor vis, *ichtus*, niet vergeten worden. ■

Mgr. Herman Woorts

Mgr. Herman Woorts is hulpbisschop van Utrecht. Hij studeerde theologie (in Utrecht en Rome) en specialiseerde zich daarnaast in de iconografie van de christelijke kunst.

Please try this at home

Zaterdag 25 maart namen zo'n 700 personen deel aan een bijeenkomst over de missionaire parochie. Parochies die de weg naar de missionaire parochie zijn ingeslagen, deelden hun ervaringen. Daarnaast waren er enkele sprekers. De conferentie begon goed met een jongerenbijeenkomst de avond ervoor.

H

oofdspreker was Hannah Vaughan-Spruce (van Divine Renovation in het Verenigd Koninkrijk). Ze sprak over het ontgiften van de parochies, *detoxing*, en dat dit altijd ontweningsverschijnselen geeft. Ze noemde drie punten op. Misschien iets om het in de parochie vooral uit te proberen!

Ze noemde drie punten op. Misschien iets om het in de parochie vooral uit te proberen!

1 Nieuwe mensen:

Iedereen is altijd druk met alle parochiële activiteiten, maar welke van die activiteiten zijn gericht op nieuwe mensen? Staan we als gelovige en als gemeenschap open voor de chaos, die nieuwe mensen brengen (met hun vragen, onwennigheid, andere achtergronden, enz.)? **Als ontweningsverschijnsel: activiteiten loslaten doet pijn.**

2 Gezond leiderschap:

Wordt de parochie geleid door een gebalanceerd team? Of doet de pastoor het alleen? Of trekt een groepje vrijwilligers de kar? Is er eenheid in visie? **Als ontweningsverschijnsel: je blinde vlekken ontdekken is oncomfortabel.**

3 Gebed en de Heilige Geest:

Vaak zijn we te druk om te bidden en doen we alles op eigen kracht, maar als we echt levens willen zien veranderen, dan moeten we bidden om de Heilige Geest. Dus: Niet laat mij het doen, maar laat met mij gebeuren wat U wil. **Als ontweningsverschijnsel: loslaten van controle.** ■

Wilt u deze bijeenkomst nog eens rustig bekijken?

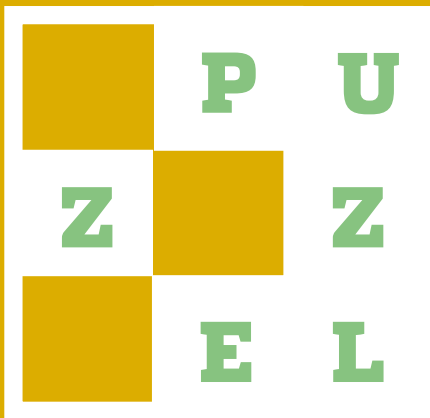

www.missionaireparochie.nl
[missionaireparochie](https://www.facebook.com/missionaireparochie)
[de_missionaire_parochie](https://www.instagram.com/de_missionaire_parochie)

“De conferentie was een ervaring van de Heilige Geest als echte kracht, wijsheid en als Trooster. Wat ik er mee wil doen in de parochie is het gebed meer inbedden en mensen enthousiast maken voor een missionaire parochie. God mag mij gebruiken als instrument om dat haalbaar te maken. Gewoon omdat het geloof een groot cadeau, een grote genade is!”
 Corine van der Grinten (58)
 uit Haarlem

DE MISSIONAIRE PAROCHIE

Doe mee en maak kans op een van de drie WJD-sponsorpakketten (fles rode wijn en noveenkaars).

Wat kunt u winnen?

1		2	3	4	5		6
	SK	7				SK	
8	9	SK	10		SK	11	
12		13			14		
15				SK	16		
17		SK	18	19	SK	20	
	SK	21			22	SK	
23							

Oplossing puzzel SamenKerk nr. 2

1	L	I	2	G	3	S	4	T	5	O	E	6	L
	I	SK	7	S	P	A	M	SK		E			
8	B	9	D	SK	10	O	N	SK	11	N	E		
12	E	I	13	E	R	D	14	O	O	S			
15	L	E	S	T	SK	16	V	V	V				
17	L	P	SK	18	T	SK	20	A	O				
	E	SK	21	L	A	O	22	A	SK	E			
23	N	E	K	S	P	I	E	R					

Uit de correcte inzendingen zijn de volgende prijswinnaars geloot. Gefeliciteerd!

- Mevr. C. Stoop (De Rijp)
- Dhr. A. Klompenhouwer (Purmerend)
- Dhr. P. Kaarsgaren (Blaricum)

Horizontaal

- Het huis van God staat niet laag in Groningen
- Test de elite
- Jongen van de krant
- Het Spaanse jawoord
- Lidwoord voor koffie
- De antwoorden bij scheikunde
- Titel die klinkt als een berusting
- Komt voor bij een wee
- Een klein kind roept een scheikundig element
- Publieke arbeid
- Is nog niet gereed
- Klantvriendelijk
- Riviera

Verticaal

- Column van een vrouw
- Waar chirurgen actief zijn, is het goed
- Dan ben je ver gekomen
- Been van vissen?
- Daar in de ziekenhuisserie
- Dit huisdier heeft toch ook wel eens een andere voornaam?
- In de VU is dit al eerder gezien
- Tiende
- Korte rivier
- Dom geluid
- Bevestigende bron
- Staat met Kerst op stal
- Geen voorwoord

Stuur uw oplossing (met vermelding van naam en adres) vóór 15 juni 2023 naar: Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. Of mail naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

50e 40MM

Sinds 1974 wordt op de zaterdag na Hemelvaartsdag rondom Venhuizen de sponsorloop 40.000 meter mars (40MM) gelopen. Dit jaar op 20 mei voor de vijftigste keer. Vok en Myléna Manshanden, vader en dochter, zijn met het organiserend comité druk met de voorbereidingen voor deze jubileumeditie.

“H

et is allemaal begonnen met Klaas Tol hier uit Venhuizen. Zijn dochter Lia was op vakantie geweest in Canada, waar ze hoorde over de ‘Walk of life’, waarmee geld werd opgehaald voor kankeronderzoek. Dat inspireerde hem om de eerste sponsortocht in West-Friesland te starten. Er liepen toen vierhonderd mensen mee. Het opgehaalde geld werd gedoneerd aan de tientallen West-Friese missionarissen overal over de wereld. In de loop van de jaren hebben honderdduizend mensen met de 40MM geld bij elkaar gewandeld. In coronajaar 2020 liepen mensen een rondje om hun eigen huis, onder het motto ‘Loop lokaal, steun mondiaal’. Deze slogan is waar het om gaat. Qua opbrengst staat de teller op ruim zes miljoen euro. Al het geld is besteed aan (kort- of langlopende) missie- en ontwikkelingsprojecten van West-Friezen in ontwikkelingslanden”, aldus Vok Manshanden (61), voorzitter van de Stichting 40MM.

“
**'Wandel lokaal,
steun mondiaal'.
Deze slogan is waar
het om gaat**

Zijn dochter Myléna (26) is ook bij de sponsorloop betrokken. Ze hebben het stokje overgenomen van hun oma en schoonmoeder, Riet Bot-Besseling, die er vanaf het begin bij betrokken was. Zij zijn slechts twee van de zo'n 180

40MM op 20 mei 2023
routes van 9, 12, 24 en 40 km (vanaf 7.00 uur)
kinderroute van 4 km (om 10.00 uur)
Doe mee en wandel door 't mooie West-Friesland
www.40mm.nl

Voor de vijftigste keer

Teresa Schouten (57) loopt de 40MM al vanaf dat ze zeven jaar was. Ze was een kabouter bij de Scouting en vond het helemaal niet leuk, want je moest steeds wachten op kinderen, die losse veters hadden. Op 20 mei loopt ze de 40MM voor de vijftigste keer. Niet steeds de 40 km, ze heeft ook andere afstanden gelopen. In die vijftig jaren heeft Schouten ook geholpen als vrijwilliger, met het uitdelen van de startkaarten, helpen bij de kinderroute, stempelen bij een van de controleposten, maar vooral bij het zoeken en ophalen van sponsorgelden voor haar meters wandelen. Voor dit jubileum wil ze vijftig mensen uit haar omgeving enthousiasmeren om ook te gaan wandelen.

vrijwilligers, die zich het hele jaar of op de wandeldag inzetten voor de 40MM. Myléna Manshanden: "Sinds 1974 is er veel veranderd. Op het hoogtepunt in de jaren tachtig en negentig deden er bijna drieduizend mensen mee. En ieder jaar wordt er de laatste jaren tussen de negentig- en honderdduizend euro opgehaald. Naast de veertig kilometer route zijn er ook kortere wandelroutes. En niet te vergeten, er is al jaren de speciale kinderroute van vier kilometer. Bij elke stempelpost is er wat voor de kinderen te doen, als een tekening kleuren of een pannenkoek eten."

Wat is het mooie van 40MM? Vok Manshanden: "Mensen te enthousiasmeren om één dag actief te zijn en te wandelen voor een ander. Ik zou zeggen: kom in beweging en wandel mee voor ontwikkelingswerk!" En welk stukje van de route maakt alles de moeite waard? Myléna Manshanden: "Buiten de finish en de gezelligheid onderweg? Het wandelen langs het Markermeer. Zeker als het weer meezit."

Eric van Teijlingen

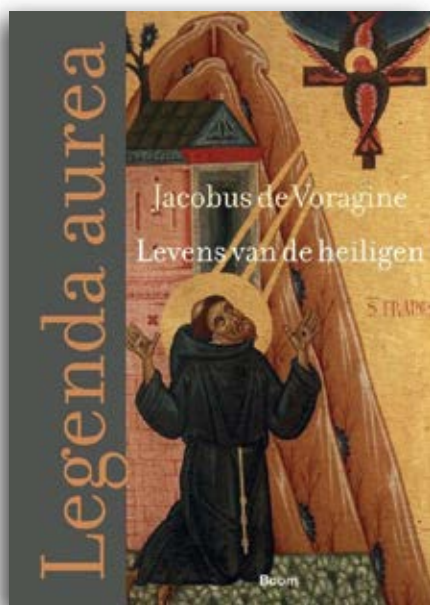

Met 50 naar de 50e 40MM

Doe – net als gouden wandelaar Teresa Schouten – mee als missiegroep, of als kerkkoor, jongerengroep... loop mee als parochie, pastores en parochianen en kom met 50 personen voor de 50e 40MM.

Alle heiligen Gods, bid voor ons!

“Ik geloof in (...) de gemeenschap van de heiligen...” bidden of zingen we iedere zondag. En we vieren in de Kerk elke dag wel een zalige of heilige of martelaar. Onze parochies zijn naar ze vernoemd en ook wijzelf dragen namen, die verwijzen naar heiligen. Sinds jaar en dag werd hun levensverhaal beschreven en doorverteld.

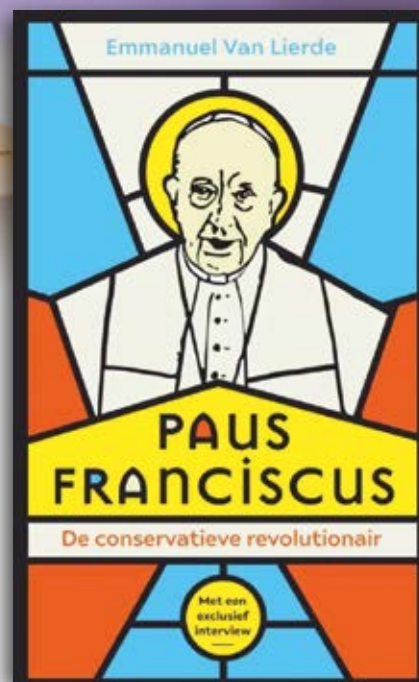

Dominicaner monnik Jacobus de Voragine (1228-1296) beschreef in zijn ‘Legenda Aurea’ (Gulden Legende) het leven en sterven van de belangrijkste heiligen van de middeleeuwse christenheid, oorspronkelijk getiteld ‘Legendae sanctorum’ (Legenden der heiligen). Bij ‘legenden’ denken wij nu aan ‘verhalen van twijfelachtige waarheid’, maar een middeleeuwse legende is het verhaal over het leven van een heilige, over zijn dood, de wonderen en beschreven om de gelovige tot navolging te brengen. De Vorgine verzong niks

maar beschreef wat in die tijd bekend was over een heilige, speciaal voor hen die over een heilige op zijn of haar feestdag moest preken. Deze unieke bron van informatie is opnieuw uitgegeven. Wilt u meer weten over Sint Saturninus, Sint Hilarius of Sint Smaragdus, of wie de Vier Gekroonden, Zeven Heilige Slapers of Veertien Noodhelpers zijn, of wilt u mooie verhalen lezen over de geboorte van de Heer, de tenhemelopneming van de heilige Maagd Maria of over de patroon van uw parochiekerk of naar wie u zelf vernoemd bent, u vindt ze in dit boek.

Jacobus de Voragine: Legenda Aurea. Levens van heiligen | Ton Hilhorst en Caroline Hilhorst-Boink
ISBN 9789024433124 | € 59,90
www.boomgeschiedenis.nl Zoekend

Zijn leven lang was trappister monnik André Louf (in 2010 overleden) een rusteloze pelgrim op weg naar zijn eigen hart. Biograaf Charles Wright heeft een aantal onuitgegeven teksten gebun-

deld in dit boek, waarin Louf ons meeneemt naar ongekende diepten, die schuilt in elke mens.

De innerlijke mens. Christelijke spiritualiteit ervaren | André Louf
ISBN 9789085286851
www.berneboek.com | € 25,00

Paus Franciscus

Afgelopen maart was paus Franciscus tien jaar Bisschop van Rome. Aanleiding voor vele boeken om zijn pontificaat te duiden. Ook dit boek van Emmanuel van Lierde. Is hij vooruitstrevend en vernieuwend? Of toch behoudend? ‘Papa Bergoglio’ wist de toon en de stijl van de Kerk aan te passen, maar de kerkleer is niet veranderd. Waar in andere publicaties anderen aan het woord komen over paus Franciscus, is het unieke dat Van Lierde hem zelf heeft bevraagd.

Paus Franciscus. De conservatieve revolutionair | Emmanuel van Lierde
ISBN 9789022339909 | € 15,99
www.standaardsuitgeverij.be (Davidsfonds Uitgeverij)

Lezersreis naar

Vierzehnnheiligen

Ga mee met een vijfdaagse lezersreis van 23-27 september naar Vierzehnnheiligen, het bedevaartsoord in Duitsland gewijd aan de Veertien Noodhelpers. We bezoeken op de heenreis het graf van Sint Bonifatius (Fulda) en Mariaoord Kevelaer op de terugreis. Op zondag zijn we (de hele dag) in het heiligdom en op maandag en dinsdag bezoeken we de steden Coburg en Bamberg en omgeving.

Deelname aan deze lezersreis (touringcar, hotelovernachting half pension, diner op heen- en terugreis, lunch op zondag, reisprogramma, pastorale- en reisbegeleiding) kost € 550,00 (per persoon/tweepersoonskamer) en een éénpersoonskamertoeslag bedraagt € 50,00.

Scan voor het reisprogramma en voor deelname. Mailt u naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl (met vermelding: lezersreis)

Voor vragen kunt u contact opnemen met
Dea Broersen: 06 2502 1417
Eric van Teijlingen: 06 1371 6464

Vloggen in de kerk

Succesvolle missionaire video's maak je zo!

Een missionaire parochie kan eigenlijk niet meer zonder video's of vlogs. Je laat de verwelkomende gemeenschap zien en hoe ons prachtige geloof eruit ziet. Je deelt leven en geloof door je kijkers in de buik (emotie) maar niet in het hoofd (ratio) te raken.

Eric van den Berg

V

loggen in de kerk kan van grote waarde zijn. Je kunt nieuwe mensen in aanraking brengen met het evangelie. Je voedt en versterkt de geloofsgemeenschap en je actualiseert het beeld van je kerk. Krik

dat imago maar eens goed op met aansprekende vlogs en trek de wereld in om de relevante boodschap vrede, geloof en een hoop liefde te verkondigen. Want een vlog is a priori naar buiten gericht.

Wat heb je nodig?

De starterskit om te vloggen ziet er best eenvoudig uit:

- een smartphone of ipad met camera
- ingebouwde microfoon (op termijn een externe microfoon)
- eenvoudige montagesoftware, vaak al op je smartphone aanwezig
- social media-accounts om je video te delen

Als je wat verder gevorderd bent, kun je deze set uitbreiden met:

- een selfiestick
- een groene muur ('green screen') voor binnenopnames
- goede belichting, duurdere microfoons, windkapjes, vlogcamera's
- een plan van aanpak (bijvoorbeeld een script).

7 tips voor jouw betoverende missionaire vlog

Tip 1: Wervend intro

Bedenk een goede, leesbare en wervende introductietekst over je vlogs. Dan weten je kijkers wat er komt en wat ze in het filmpje kunnen verwachten. Een wervende tekst mag best wat overdrijven, wees niet al te bescheiden.

Tip 2: Maak mensen nieuwsgierig

Mensen reageren als ze zich geraakt weten. Dan komen ze in beweging en kunnen reageren (liken, reactie plaatsen, zelf een filmpje maken). Laat zien wat er te beleven is. Kies een onverwachte invalshoek, die aantrekkelijk is.

Tip 3: Gebruik ondertitels

Mensen willen nog wel eens geluidloos filmpjes kijken op het werk, in een stiltecoupe in de trein, of op

school. YouTube biedt de mogelijkheid zelf ondertitels toe te voegen. Gebruik ze.

Tip 4: Wees jezelf en maak een vlog/video persoonlijk

Authentiek dus. Zeker als je langer vlogt, is een gimmick niet vol te houden. Mensen prikken er snel door heen als je niet jezelf bent. Maar ieder heeft zijn eigen stijl en dat kan juist mensen trekken. Maar pas op: het gaat niet om jou, maar om de missionaire kerk.

Tip 5: Let op je achtergrond

Denk na wat er in beeld komt. En hoe dat beeld overkomt: een straatvlog, een dashcamvlog in de auto, een lege-kerkbankenvlog of een huiselijke vlog met een kamerplant op de achtergrond roepen uiteenlopende emoties op. Wees je daarvan bewust. Houd altijd in het oog dat je naar buiten gericht bent.

Tip 6: Lang is prima

Relateer de lengte van een video aan de relevantie voor de doelgroep. Kort werkt altijd goed, maar schroom er niet voor als je boodschap tien minuten duurt of nog langer. Bekende vloggers vullen met gemak een half uur.

Tip 7: Kom naar de vlogtraining

Klinkt het moeilijk? Alles is te leren. Kom naar de vlogtraining, die het bisdom op 3 juni en 1 juli organiseert. Daar oefen je de fijne kneepjes van het vak. Je bedenkt onderwerpen, je hoort de ervaringen van anderen en je hebt gewoon een leuke tijd. Het is zo dat je gaat groeien in je creativiteit. Het belooft een inspirerende cursus te worden! ■

Vlogtraining speciaal voor jou!

Kathedraal-TV en SamenKerk bieden geïnteresseerden een speciale vlogtraining aan van twee sessies met Eric van den Berg op zaterdag 3 juni en 1 juli 2023 in Amsterdam-Noord. Je leert de do's en don'ts van vloggen en we gaan brainstormen over hoe we je parochie en geloofsgemeenschap meer in beeld kunnen krijgen. Aan het einde van de training heb je je (eerste) vlog gemaakt.

De vlogtraining wordt gehouden bij de 'Nieuwe Augustinus', Kamperfoeliestraat 209 in Amsterdam-Noord. De locatie is goed bereikbaar met OV (trein en metro NZ-lijn en bus 34, 391 of 394) en er is voldoende parkeergelegenheid (ad € 1,60 per uur). Er is plaats voor 15 à 20 personen voor de zaterdagochtend (van 10.00-12.30 uur). Bij grote belangstelling is er ook een sessie in de middag (van 13.00-15.30 uur). De kosten bedragen € 30,00 per persoon (twee bijeenkomsten, inclusief koffie/thee en één tegoedbon te gebruiken na de cursus).

Aanmelden vóór
21 mei 2023 via:

www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Ingrid Henkemans is erfgoed-specialist van Museum Catharijneconvent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

Als een feniks uit de as herrezen

De restauratie van de Urbanuskerk in Bovenkerk

Bijna het gehele kerkinterieur werd door brand en waterschade aangetast. De structuur van de kerk was na de brand op sommige plaatsen zo instabiel geworden, dat een deel van de gewelven het zelfs begaf en naar beneden stortte. De verslagenheid was compleet bij parochianen en omwonenden. Moest de kerk als verloren beschouwd worden? Nee dat niet. De parochie ging niet bij de pakken neerzitten. Want één ding was zeker: de

Op 15 september 2018 sloeg het noodlot toe in de Urbanuskerk in Bovenkerk. Door kortsluiting ontstond een brand, die niet te blussen bleek, en in een mum van tijd de hele kerk in lichtervlaaie zette.

Urbanuskerk zou - letterlijk - uit de as herrijzen! De uitkering van de brandverzekering dekte niet alle kosten. Ook daarom werden allerlei fundraisingacties op touw gezet om geld bij elkaar te krijgen voor de restauratie. De parochie nam Verlaan en Bouwstra Architecten en restauratieaannemer Firma Nico de Bont in de arm om deze klus te klaren. Daarnaast trok de stichting Vrienden van de Bovenkerkse Urbanus een restaurator aan voor de kruiswegstaties, die ernstig geleden hadden onder het blus- en hemelwater.

Metselwerk

Er kwam veel kijken bij de restauratie van de kerk. Voor het opmetselen van de gewelven was bijvoorbeeld specialistische kennis nodig, die in ons land nog slechts weinigen hebben. Hans van Eert (uitvoerder bij Firma Nico de Bont) nam deze taak voor zijn rekening en zorgde dat zijn kennis geborgd werd door al doende de kennis over te dragen op collega's én door via een workshop de kennis te delen met collega-restauratoren.

Foto's: Doif Middelhoff

Kruiswegstaties

Schilderijenrestaurator Jazzy de Groot werd in de arm genomen om de zwaar beschadigde kruiswegstaties van Frans Loots onder handen te nemen. Al snel bleek dat verfblaasjes, ontstaan door waterschade, de grootste bedreiging waren voor de veertien unieke schilderijen. Gaandeweg het proces ontdekte ze dat er tijdens vorige restauraties hele boompertjes waren weg geschilderd en dat gezichten zo bewerkt waren dat het bijna tronies leken. Deze storende restauraties worden nu door haar ongedaan gemaakt. Eind 2024 zullen alle veertien staties weer in oude luister hersteld zijn, waarna ze in de kerk worden teruggehangen.

Hoogaltaar

Water had ook het hoogaltaar geen goed gedaan. Nadat de kerk vrijgegeven was door de brandweer bleek het houten retabel compleet verzadigd te zijn. Al het vocht moest er eerst uit. Restaurator Rob Kooy heeft daarom het hele altaar uit elkaar gehaald en in een aparte ruimte in zijn atelier aan de lucht laten drogen. Pas na weken kon hij een begin maken met de restauratie. Het grootste probleem bleken de uit het zachte lindenhout gesneden heiligenbeelden uit 1887 in het retabel van Pierre Cuyper te zijn. Op de beelden was een onderlaag, de zogenaamde lijm-krijt laag, aangebracht waarna het gepolychromeerd werd met olieverf. Door al het water was de onderlaag gaan ontbinden, waardoor een zogeheten springlaag was ontstaan. Dit is een soort tussenlaag die zich vormt tussen onderlaag en olieverflaag.

Meer lezen over de Haarlemse kunstenaar Frans Loots en zijn kruiswegstaties?

Gelukkig kon Kooy de lagen weer vastzetten. Ook heeft hij onderdelen aangevuld, zoals hier en daar een pinakel die hij zelf uit hout sneed.

Nieuwe ramen

Ook de glas-in-loodramen hadden te lijden gehad door de brand. Bert Jonker maakte een nieuw ontwerp voor de ramen in de transepten, uitgevoerd door glasatelier Oud Rijswijk. Zo is nu aan de zuidzijde (aan de kant van pastorie) links onderin een feniks te zien, die uit de as herrijst, en rechts bovenin de Heilige Geest. In het raam aan de noordkant zijn de patroonheiligen van de vijf kerken van de Heilige-Mariaparochie samengebracht, te weten: H. Titus Brandsma, H. paus Urbanus, H. Augustinus (van Hippo) en

Christus als de Goede Herder.

Om de brand te bedwingen moest de brandweer letterlijk door het roosvenster van de Martelaren van Gorcum spuiten. Hierdoor - en door de hitte - ging een deel van de voorstelling verloren. Aan de hand van oude ontwerptekeningen wist het glasatelier het raam te reconstrueren.

Met al het fantastische werk dat alle specialisten voor de kerk gedaan hebben, leek het op zondag 16 april bij de herinwijding van de kerk net of deze verschrikkelijke brand nooit plaatsgevonden heeft. De feniks herrijst uit de as. ■

Ingrid Henkemans

Amazing grace

Zaterdag 1 en zondag 2 juli zal bij alle vieringen in alle kerken van ons bisdom het lied 'Amazing grace' gezongen worden. Op deze wijze willen we als katholieke geloofsgemeenschap in Noord-Holland stil staan bij de viering van 'Keti Koti' op 1 juli. 'Keti Koti' betekent letterlijk 'verbroken ketenen' en is de herdenkings- en feestdag van de afschaffing van de slavernij. Op 1 juli 2023 start in het gehele Koninkrijk der Nederlanden het Herdenkingsjaar slavernijverleden, dat tot 1 juli 2024 duurt.

D

it jaar is het 160 jaar geleden dat op 1 juli 1863 de slavernij in Suriname en de Caraïbische eilanden, toenmalige koloniën van het Nederlands Koninkrijk, bij wet werd afgeschaft. Toch moest een groot deel van de tot slaaf gemaakten hierna

onder staatstoezicht nog tien jaar lang op de plantages blijven werken om de "schade van deze maatregel" te beperken voor de plantagehouders. Om die reden is voor velen in het toenmalige koninkrijk de slavernij pas daadwerkelijk ten einde gekomen in 1873, dit jaar 150 jaar geleden.

Meer weten over het lied en John Newton?
cowperandnewtonmuseum.org.uk

John Newton componeerde de tekst van 'Amazing grace' rond de jaarwisseling 1772-1773, dit jaar 250 jaar geleden. Geboren in Londen ging hij werken op zeeschepen, werd slavenhandelaar en voer op de slavenboot 'The Greyhound'. Daar zag hij de gruwelijkheden, die de slavernij kenmerkten. Hij stond bekend als anti-geloof en -kerk. Zijn bekering kwam tijdens een hevige storm op zee op 21 maart 1748. Nadat hij het scheepsdek had verlaten, sloegen de mannen die zijn plek hadden ingenomen overboord. Na deze storm op zee overleefd te hebben, werd hij gelovig, en teruggekeerd in Engeland, zelfs anglicaans dominee, onder andere in Olney (ten noordwesten van Londen) waar hij dit lied schreef. Hij had die storm overleefd, maar beseftte dat hij hulpeloos was en dat alleen God hem kon redden.

In dit lied heeft hij die levensreddende ervaring beschreven, gespiegeld aan de Bijbeltekst uit Kronieken (1 kron. 17,16-17). Hij was de 'wretch', de ellendeling, die verloren was en gevonden, en die genade had ervaren vanaf het moment dat hij ging geloven. En ondanks alle gevaren van het leven en zijn zondige daden heeft genade - lees: God - Newton veilig door het leven geleid en zal God hem na de dood thuis brengen. Het lied 'Amazing grace' gaat over de onmetelijke liefde die God is, voor iedere mens, ook voor hen die vreselijke daden hebben begaan. Want het is de liefde van God, die een atheïst als Newton tot een gelovige maakte, een slavenhandelaar tot een abolitionist.

Excuses slavernijverleden

Op 19 december 2022 maakte Minister-President Mark Rutte excuses voor het slavernijverleden van

Amazing grace how sweet the sound
That saved a wretch like me
I once was lost, but now I'm found
Was blind but now I see

'Twas grace that taught my heart to fear
And grace my fears relieved
How precious did that grace appear
The hour I first believed

Through many dangers, toils, and snares
I have already come
This grace that brought me safe thus far
And grace will lead me home

When we've been here ten thousand years
Bright, shining as the sun
We've no less days to sing God's praise
Than when we first begun

Amazing grace how sweet the sound
That saved a wretch like me
I once was lost, but now I'm found
Was blind but now I see

Nederland. Daarbij zei hij onder meer dat "niemand die nu leeft persoonlijk schuld draagt voor de slavernij". Hij zei ook dat "eeuwen van onderdrukking en uitbuiting doorwerken in het hier en nu. In racistische stereotypen. In discriminerende patronen van uitsluiting. In sociale ongelijkheid." Vanuit deze gedachte willen we in ons bisdom bij alle vieringen in het weekend van 1-2 juli dit lied zingen.

Bekende melodie

'Amazing grace' werd in 1779 voor het eerst gepubliceerd onder de titel 'Faith's review and expectation' als lied nummer 41 in het 'Olney's Hymns'-liedboek. Het werd pas in 1835 getoonzet op de huidige, bekende melodie 'New Britain'. Het lied is door vele bekende artiesten gezongen, als Elvis Presley, Johnny Cash en Aretha Franklin. ■

Jos Martens

Tekst: John Newton (1725-1807)
Melodie: 'New Britain'

Mei 2023

- 7 mei** Vijfde zondag van Pasen
- 13 mei** Landelijke misdienaarsdag (in Kevelaer)
- 13 mei** Besturenmiddag PCI's (in Heiloo)
- 14 mei** Zesde zondag van Pasen
- 17 - 21 mei** Tienerkamp BreakOut | www.jongekerk.nl
- 18 mei** Hoogfeest Hemelvaart van de Heer
- 20 mei** 40MM | www.40mm.nl | zie pag. 28-29
- 20 - 28 mei** Week Nederlandse missionaris
www.weeknederlandsemissionaris.nl
- 21 mei** Zevende zondag van Pasen
- 27 mei** Feestdag O.L.V. ter Nood (Heiloo) | www.olvternood.nl
- 28 mei** Hoogfeest Pinksteren | Eerste Pinksterdag

Juni 2023

- 3 juni** Eerste bijeenkomst vlogtraining (Amsterdam-Noord)
www.kathedraaltv.nl | zie pag. 32-33
- 4 juni** Hoogfeest H. Drie-eenheid
- 4 juni** Gebedsdag Vrouwe van alle Volkeren (in Heiloo)
www.vrouwevanallevolkeren.nl
- 10 juni** Open dag St.-Bonifatiusinstituut
www.bonifatiusinstituut.nl
- 11 juni** Hoogfeest van het H. Sacrament van het Lichaam en Bloed van Christus
- 16 juni** Hoogfeest van het H. Hart van Jezus
- 17 juni** Bavodag (Haarlem) | zie pag. 6
- 18 juni** Herdenking Martelaren van Alkmaar
www.dominicusparochie.nl
- 24 juni** Hoogfeest geboorte van H. Johannes de Doper
- 25 juni** Sint-Jansprocessie (Laren) | www.sintjanlaren.nl
- 29 juni** Hoogfeest van HH. apostelen Petrus en Paulus

Juli 2023

- 1 juli** Tweede bijeenkomst vlogtraining (Amsterdam-Noord)
www.kathedraaltv.nl | zie pag. 32-33
- 1 juli** Ketu Koti | www.bisdonhaarlem-amsterdam.nl
zie pag. 36-37

geloven
in de ander,
help ons

Week Nederlandse Missionaris
Pinksteractie 20 - 28 mei 2023

samen
één missie.
doneer!

ANBI

LISSABON, PORTUGAL
26 JULI – 8 AUG 2023

WERELD JONGEREN DAGEN

TWEE WEKEN VAN HUIS
MET NIEUWE ERVARINGEN
TERUG NAAR THUIS

Het leven gaat door en door, er wordt veel van je gevraagd en je wilt ook zoveel. Hoe lekker is het om er dan even tussenuit te gaan. En niet om tijd te verliezen, maar om supertoffe ervaringen op te doen.

De Wereldjongerendagen zijn zo'n fantastische ervaring. In twee weken bezoek je steden in Frankrijk, Spanje en Portugal. In Lissabon zelf ontmoet je de bruisende Wereldkerk, enthousiaste jongeren en een inspirerende paus om samen het geloof te vieren.

Zin in een geloofsfeestje en een pelgrimage vol cultuur, ontmoetingen en natuur?

Ben jij een
jongere uit bisdom
Haarlem-Amster-
dam?
Dan betaal je
slechts
€895,00

Meld je aan
voor de WJD
2023 in Lissabon
van 26 juli t/m 8 augustus.

@SHARETHEJOY2023
@JONGBISDOMHA
WWW.JONGEKERK.NL
INFO@JONGBISDOMHAARLEM.NL
T 06 2343 6049

